

Logopedické vady

Mgr. Miroslava Menčíková

Charakteristika

Logopedie se zabývá výchovou, vzděláváním, komplexní péčí o osoby s narušenou komunikační schopností a prevencí tohoto narušení. V tabulce je uvedeno, jak probíhá zcela normální vývoj lidské artikulace.

Věk	Rozvoj slovní zásoby	Vývoj výslovnosti
do 1 roku	Dítě rozumí jednoduchým pokynům a začíná opakovat jednoduchá slova, která slyší.	M B P A E I O U D T N J
do 2,5 let	Dítě tvoří jednoduché věty, od 2 let se ptá „co to je“, rozšiřuje svou slovní zásobu.	K G H CH V F OU AU
do 3,5 let	Dítě mluví ve větách, začíná si osvojovat gramatickou stavbu vět, ptá se „proč“, dále rozšiřuje slovní zásobu. Začíná se tvořit verbální (slovní) paměť.	zvládá N D T L (i artikulačně) B Ě P Ě M Ě V Ě
do 4,5 let	Dokončuje se gramatická stavba vět, dítě již chápe děj a umí ho vyprávět.	Ň Ď ť vyvíjí se Č Š Ž
do 6,5 let	Dítě chápe složité děje, má již velkou slovní zásobu, gramaticky zvládá jednoduchá souvětí.	C S Z R Ř kombinace Č Š Ž a C S Z

O narušené komunikační schopnosti (NKS) hovoříme tehdy, když je některá rovina jazykového projevu (nebo i několik rovin současně) v nerovnováze a tím je znemožněn komunikační záměr jedince. Narušená komunikační schopnost může být trvalá či přechodná, může se projevovat jako vrozená nebo získaná vada řeči. Její příčiny bychom z časového hlediska mohli rozdělit na prenatální (před narozením), perinatální (poškození během porodu) a postnatální (po narození) příčiny.

Jednotlivé poruchy této narušené komunikační schopnosti lze dělit jako:

- orgánové (lze diagnostikovat nedostatky na mluvním aparátu tj. ve výdechovém proudu zvuku, na hlasivkách, na horním patře, na jazyce, zubech a rtech, CNS, mozkovém centru řeči);
- funkční (u funkčních poruch nejsou zjistitelné žádné závady na jednotlivých orgánech řeči, jde o nedostatky prostředí, kdy dítě napodobuje poruchy řeči, jimiž obvykle trpí některý člen rodiny, mohou být i důsledkem vadné či nedostatečné výchovy).

Ve školství provádí logopedickou intervenci (diagnostickou, terapeutickou, preventivní) logoped. Měl by to být absolvent pětiletého studia oboru Speciální pedagogika na PF, se státní závěrečnou zkouškou z logopedie, popřípadě surdopedie. Logoped může působit na příslušné mateřské i základní škole či ve speciálním pedagogickém centru (SPC). Kompetence logopeda je ovšem rozdělena podle dosaženého odborného vzdělání takto:

- logoped s magisterským titulem;
- logoped s bakalářským titulem, pracuje pod supervizí logopeda s magisterským titulem;
- logopedický asistent, provádí pouze logopedickou prevenci pod supervizí logopeda s magisterským titulem.

Cílem logopeda je identifikovat narušení komunikační schopnosti, eliminovat, zmírnit nebo alespoň překonat toto narušení a také tomuto narušení předcházet (zlepšit komunikační schopnost).

Přehled poruch řeči

Opožděný vývoj řeči

Dítě začíná mluvit později, než se očekává. Jestliže opožděný vývoj řeči přesáhne třetí rok života dítěte, posuzuje se jako nemluvnost. Příznakem je porucha artikulace, dýchání a porucha tvorby hlasu. Vyskytnout se může též porucha polykání.

Vývojová dysfázie – vývojová nemluvnost

Jestliže přesáhne opožděný vývoj řeči třetí rok věku dítěte, posuzuje se jako vývojová dysfázie. Jedná se o neschopnost slovně komunikovat. Podmínky pro vytvoření řeči jsou dobré, inteligence je přiměřená, dítě je v dobrém zdravotním stavu, nemá poruchu sluchu, má podnětné prostředí. Vznik této poruchy je podmíněn organickým poškozením mozku dítěte v těhotenství, při porodu nebo po narození do jednoho roku věku dítěte. Vývojová dysfázie zasahuje rozumění řeči i řečovou produkci. Děti bývají často neobratné, obtížně se soustředí, vážne jejich pozornost. Jsou lehce unavitelné. Někdy tato porucha zasahuje i citovou stránku, jejich nálady se rychle střídají. Schopnost sluchového vnímání a chápání řeči je narušena. Dítě nedokáže mluvit gramaticky správně a má poruchu krátkodobé paměti. Dělá mu problém tvořit hlásky, protože motorika mluvidel je narušena. Řeč dítěte s vývojovou dysfázií připomíná řeč cizince, který se špatně naučil česky. Dítě komolí slova, věty i jednoduché říkanky. Vývoj kresby je opožděný a narušený. Důvodem je chybné zrakové vnímání.

Dyslálie - patlavost

Patlavost je nejčastější funkční poruchou řeči v předškolním věku. Jedná se o vadnou výslovnost jedné nebo více hlásek. Ostatní hlásky se v tomto případě vyslovují správně. Je to porucha řeči, která je všeobecně nejrozšířenější. Dyslálii je možno chápat v nejširším slova smyslu jako poruchu, či dokonce neschopnost používání řečových vzorců řeči v komunikačním procesu podle norem příslušného jazyka a řečových schopností. Fyziologická patlavost - každé dítě nezačíná mluvit hned zcela správně, výslovnost mu dělá po jistou dobu potíže. Do pátého roku je patlavost fyziologickým jevem.

Huhňavost - rhinolalia

Huhňavost je porucha zvuku řeči. Vyskytuje se v předškolním i mladším školním věku a její příčinou bývá zvětšená nosní mandle nebo rozštěp patra.

Huhňavost zavřená - v nose nebo nosohltanu je nějaká překážka. Jestliže dítě huhňá a dýchá většinou otevřenými ústy, jde o zbytnělou nosní mandli. Léčení je jednoduché, spočívá v odstranění nosní mandle s následným cvičením nosního dýchání.

Huhňavost otevřená - vzduch uniká při mluvení nosem. Příčinou je porucha patrohltanového uzávěru. Z vrozených vad je nejzávažnější rozštěp patra. Ošetřuje se operativním upravením rozštěpu a následným cvičením řeči.

Breptavost - tumultus sermonis

Porucha tempa řeči. Projevuje se nápadně rychlou a zbrklou řečí s nedbalou výslovností. Slova jsou komolena a celé slabiky, zvláště koncové, vynechány. Když si breptavý člověk dá na svou řeč pozor, mluví správně (na rozdíl od koktavosti). Breptavost se nejvíce projeví ve volné mluvě. Při zpěvu obyčejně mizí. Výchovným opatřením může být např. systematické a pravidelné cvičení vyrovnané artikulace. Zvláště je třeba dbát na správné vyslovování všech samohlásek a podporovat správnou výslovnost čtením. Postupně se tak zpomalí překotné tempo řeči. Prevencí je správný vzor klidné a vyrovnané řeči. Vedení dítěte ke klidnému chování se týká i školního prostředí.

Koktavost - balbuties

Koktavost je nekontrolovatelné a nedobrovolné narušení plynulosti řeči, které je doprovázeno nadměrnou námahou při artikulaci a psychickým napětím spojeným s realizací komunikačního záměru, tj. neplynulá řeč + námaha + napětí. Koktavost vzniká v době, kdy se dítě učí mluvit, opakuje začátky slov. Když se dítě v tomto období opravuje, okřikuje, věnuje se mu mnoho pozornosti, může se stát, že se stane koktavým. Koktavost také může vzniknout při násilném převádění leváka na pravou ruku, při orgánových změnách v mozkové tkáni, v nesprávném rodinném prostředí, kde je příliš přísná výchova nebo naopak volná výchova. Koktavost může mít také původ v nesprávném vzoru mluvy nebo v rychlé a komplikované řeči dospělých. Stresující pro dítě může být i školní prostředí. Dítě má strach z přísnosti, z pokárání. Škodlivé jsou závody v rychlosti čtení. Koktání může dále způsobit i šikana. Jako nejlepší výchovné opatření se jeví hygiena rodinného prostředí. Rodič ani učitel by neměl dítě upozorňovat na potíže, nekárat a nelitovat ho, nevěnovat nápadnou pozornost

mluvnímu aktu. Pro dítě je důležitá pomoc a podpora v řeči, předkládat vzor klidné a nezrychlené mluvy.

Mutismus - nemluvnost

Mutismus je ztráta schopnosti verbálně komunikovat. Oněmění je způsobeno zábrany (strachem před mluvením, psychické trauma), může to být reakce na mluvní potíže, při prudce vzniklé koktavosti, může být protestem proti okolí.

Elektivní mutismus (výběrový) je zaměřen jen na některé osoby. Objevuje se zvláště u prvňáčků. Žák doma mluví, ale ve škole nepromluví, zvláště v přítomnosti učitele. Jde o mluvní negativismus - dítě odmítá jakýkoli styk s příslušnou osobou. Ošetření mluvního negativismu vyžaduje pedagogický takt a nenásilné vedení.

Neurotický mutismus je náhlé oněmění, tj. náhlá ztráta schopnosti mluvního vyjadřování po silném afektu nebo duševním úrazu. Tento člověk však má snahu se s druhými lidmi dorozumět - gestikulací, psaním.

Některé méně časté poruchy řeči

Poruchy grafické podoby řeči

Pod tímto pojmem rozumíme specifickou vývojovou poruchu učení (SVPU) - dysgrafii či dysortografii.

Afázie

Získaná orgánová nemluvnost, centrální porucha řeči organického původu.

Alálie

Vývojová vada řeči projevující se neschopností zřetelně vyslovit členěné hlásky.

Symptomatické poruchy řeči

Neboli poruchy komunikační schopnosti, které jsou průvodním příznakem (symptodem) jiného, dominantního postižení (senzorického, motorického, mentálního).

Poruchy hlasu

Patologické změny individuální struktury hlasu, změny jeho akustických kvalit, způsobu tvoření a používání, v hlase se mohou objevit i různé vedlejší zvuky.

Použitá literatura

ŠKODOVÁ, Eva, JEDLIČKA, Ivan. *Klinická logopedie*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003, ISBN 80-7178-546-6.

KADLECOVÁ, Jolana. *Vybrané aspekty logopedické péče u dětí v předškolním a mladším školním věku*. České Budějovice, 2011, Diplomová práce (Mgr.). JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH. Pedagogická fakulta

MENČÍKOVÁ, Miroslava. *Kolektivní jazyková chvilka s některými slovními druhy ve II. třídě*, Závěrečná práce Logopedický asistent - primární logopedická prevence, Národní institut dalšího vzdělávání, 2016, číslo akreditace: 15 892/2015-1-507

INTERNETOVÉ ODKAZY:

<http://www.logopedonline.cz/Default.html>

<http://www.klinickalogopedie.cz/index.php?pg=verejnost--co-je-to--patlavost>

Projevy žáka ze školní praxe

Obecně platí, že vznik řeči je podmíněn vývojem mozku (centra pro vyslovování jednotlivých hlásek) a schopností rozlišovat a vnímat zvukové signály. Je-li toto narušeno, nastávají poruchy ve vývoji řeči - narušená komunikační schopnost.

Často se stává, že již při zápisu dítěte do 1. ročníku základní školy pedagog odhalí jisté menší, či větší nedostatky v řečovém projevu dítěte. Na tyto nedostatky rodiče upozorní a zjišťuje, zda je dítě vedeno v péči logopeda či ve speciálním pedagogickém centru (SPC). Pokud toto rodiče nevedou, pedagog sám může navrhnout návštěvu SPC, kde pracují logopedi, kteří se nápravou chybné výslovnosti zabývají, dítě vyšetří a zahájí odbornou pomoc.

Naše škola nabízí služby speciálního pedagoga, který je oprávněn provádět logopedickou depistáž, tudíž může děti, které přicházejí do 1. ročníku vyšetřit a přesněji určit, o jaký druh řečové vady se u dítěte jedná a v jakém rozsahu je narušena komunikační schopnost dítěte.

Logoped provádí tuto depistáž se souhlasem rodičů, navrhne možná reedukační opatření a začíná s logopedickou nápravou. Může spolupracovat s logopedem, který pracuje s dítětem pod jeho vedením nebo s logopedickým asistentem, který provádí pod jeho vedením logopedickou prevenci.

Obecné projevy dítěte s NKS:

- dítě se straní kolektivu, odmítá hovořit, mluví tiše;
- je v překotné mluvě, může zadržávat;
- má nepřírozené mimovolní projevy (pomrkává, pohazuje hlavou, pokašlává);
- dopouští se chyb ve výslovnosti;
- špatně při řeči dýchá;
- používá agramatismy;
- projevuje se zhoršená grafomotorika;
- dítě má špatný rytmus při vytleskávání a deklamaci říkadel (neudrží rytmus delší dobu).

Všem těmto projevům je nutno věnovat zvýšenou pozornost, konzultovat je s rodiči a učitelem ve třídě, který s žákem pracuje, dále s logopedem, SPC či PPP.

Školní praxe

Ve školní praxi se nejčastěji setkáváme s dyslálií - patlavostí.

Patlavost je vadná výslovnost jedné nebo více hlásek mateřského jazyka a je funkční poruchou v předškolním věku. Může ovšem přetrvávat i v mladším školním věku. Vývoj výslovnosti u dítěte je závislý na jazykových vrozených schopnostech, na řečovém a sociálním prostředí a také na motorické úrovni mluvidel. Důležité je respektování fyziologického vývoje artikulace dítěte a také nepožadovat po dítěti výkony, pro které ještě není zralé.

Rozlišujeme tyto druhy dyslálie:

Hlásková dyslálie má obvykle jednu ze tří základních forem:

- mogilálie (dítě některou hlásku vůbec netvoří, v řeči ji vynechává, př. ruka → uka);
- paralálie (dítě hlásku, kterou neumí vyslovit, zamění za jinou, př. mrak → mjak);
- ismus (dítě hlásku vyslovuje, ale chybně, na jiném artikulačním místě, takový způsob tvoření označujeme řeckým názvem hlásky a příponou –ismus, př. r - rotacismus, ř - rotacismus bohemicus, sykavky s, z, c, š - sigmatismus).

Slabiková a slovní dyslálie

Hláskové skupiny ve slabikách slov jsou redukovány a přesmykovány, přičemž výslovnost izolovaných hlásek může být správná. Dozríváním nervové soustavy dítěte, podporou správného vývoje řeči se může nesprávná výslovnost upravit, vadná výslovnost si však žádá logopedickou péči a prevenci.

Metody práce

Pedagogická diagnostika

Rozhovor řízený

S dítětem často cíleně hovoříme, abychom zjistili úroveň jeho vyjadřovacích schopností, případně objevili nějaké řečové nedostatky a anomálie, na které upozorníme logopeda, který s dítětem provede následnou depistáž.

Rozhovor neřízený

Necháme dítě, aby s námi hovořilo na téma, které si samo vybere, nijak jej neovlivňujeme. Zjistíme tím, o co má zájem, z čeho má případné obavy. Jsme-li dostatečně vnímaví, získáme z neřízeného rozhovoru daleko podrobnější informace než z rozhovoru řízeného. Tyto poznatky pak tlumočíme kompetentnímu logopedovi.

Pozorování

Sledujeme, jak se dítě zapojuje do hovoru se spolužáky, jak dalece je řečově aktivní. Výborné na toto pozorování jsou přestávky, kdy dítě netuší, že je sledováno a hovoří velice spontánně. Pozorujeme, jak dítě hovoří s rodiči a ostatními lidmi, se kterými přichází do kontaktu. Do tohoto rozhovoru nezasahujeme.

Dotazník

Můžeme připravit pro rodiče dotazník, jak se dítě projevovalo v předškolním věku, která hláska se rodičům jeví jako problematická a také vyžadujeme souhlas s depistáží.

Individuální vzdělávací plán

U dětí, které mají individuální vzdělávací plán výuky (IVP) zaznamenáme dle doporučení logopeda postup, který povede k odstranění vadné výslovnosti dané hlásky. Dvakrát ročně zhodnotíme stav výslovnosti a uvedeme jej do hodnocení v IVP. S tímto individuálním vzdělávacím plánem jsou seznámeni všichni vyučující, kteří s dítětem pracují.

Spolupráce s dalšími vyučujícími

Každý vyučující, který vyučuje dítě vyžadující individuální přístup, dostane informace, jak s dítětem pracuje logoped či logopedická asistentka. Bude seznámen s tím, jakou hlásku má dítě již vyvozenou a kterou má vyučující stále ještě tolerovat jako problematickou. Učitelky mohou s dětmi provádět artikulační cvičení, která uvolní dětská mluvidla, dále pak cviky na rozvoj jemné motoriky, které jim logoped zadá. Toto se týká i dětí, které nemají IVP, ale vadu výslovnosti u nich logoped také diagnostikoval.

Písemný a ústní projev

Logopedické vady se projevují nejenom v ústním projevu, ale zasahují také oblast písemného a čtenářského projevu. Jestliže dítě špatně vyslovuje hlásky, je velký předpoklad, že bude i nesprávně psát písmena, neboť má špatný sluchový vzor. Ve čtení se může mnohdy zarážet

a snažit se o lepší výslovnost hlásky. Pak působí dojmem dyslektického dítěte, což nemusí být pravda. Z výše uvedených důvodů je třeba důsledně podporovat správný řečový vývoj dítěte již v předškolním věku.

Hodnocení

Autonomní hodnocení je velice užitečné. Je vhodné si například pořizovat audiozáznam v počáteční fázi nácvičku dané hlásky, v jejím průběžném zdokonalování i v závěru, kdy dítě hlásku bezpečně ovládá a používá v běžném řečovém projevu. Dítě pak slyší, jak se zdokonalilo. Má zájem dále pracovat na odstraňování vadné výslovnosti.

Při sumativním hodnocení sledujeme pokroky v různých oblastech (v písemném, řečovém a čtenářském projevu, komunikativnosti dítěte, hodnotící postoj rodičů). Po odstranění chybné výslovnosti hlásky velice rychle dochází k upravení dalších obtíží, se kterými se dítě dříve potýkalo. Upraví se počet chyb v písemném projevu, zlepší se plynulost čtenářského projevu, dítě se zklidní, působí radostněji a spokojeněji. Mnohdy má i pocit, že jej kamarádi více uznávají.

Využití cvičení a her

Pro rozvoj správné výslovnosti dítěte používá logoped a logopedický asistent následující cvičení a hry, některé dle instrukcí logopeda může využít i učitel ve svých hodinách:

- artikulační cviky na uvolnění mluvidel;
- správné postavení jazyka při výslovnosti;
- dechová cvičení, průpravná cvičení jednotlivých hlásek;
- vlastní nácvičku hlásky;
- říkanky a rýmováčky;
- hra na rozvoj slovní zásoby;
- vytleskávání rytmu - rytmizace (říkadla);
- analyticko-syntetické hry;
- hry na rozvoj fonemického sluchu;
- hry na rozvoj sluchové diferenciaci (rozpoznání hlásky), písničky, popěvky;
- pohybové a taneční hry na rozvoj rytmu;
- uvolňovací cviky na rozvoj jemné motoriky ruky;
- hra s drobnými stavebnicemi;

- relaxační cvičení;
- aktivní naslouchání;
- omalovánky, hra s dřevěnými kostkami s obrázky předmětů;
- poznávání a popis předmětů poslepu;
- klidná a srozumitelná promluva k dítěti;
- správný řečový vzor.

Spolupráce

Tato část je považována za velice důležitou. Dítě musí samo chtít cvičit a musí mít z činnosti radost. Proto zařazujeme krátká pětiminutová (individuální i skupinová) logopedická cvičení, prokládaná kresbou, rytmizací, při kterých se dítě zklidní a plně soustředí na trénovanou hlásku. Rodiče jsou pedagogům v práci velkou oporou. Pro správný řečový rozvoj dítěte je nezbytná spolupráce rodiny a školy, a to v těchto oblastech:

- správně na dítě mluvit (nešišlat);
- komunikovat i neverbálně (úsměv za hlasový projev, oční kontakt);
- sledovat vývoj jeho chrupu;
- hovořit s dítětem pomalu a srozumitelně;
- respektovat individualitu dítěte;
- podporovat činnosti, ve kterých se může dítě vyjádřit;
- rozvíjet jemnou motoriku dítěte (rytmizace, tempo);
- každý den s dítětem 5 až 10 minut intenzivně cvičit (dle doporučení logopeda), aby si vyvozenou hlásku zautomatizovalo a vyslovovalo ji bezchybně i v běžném hovoru.

Pokud se vyskytnou problémy, které není schopen vyřešit školní logoped, je nutné vše konzultovat s SPC, které je škole plně k dispozici.

Doporučení na začlenění a vyrovnání handicapu

Dítě si při nástupu na základní školu svůj řečový handicap většinou ani neuvědomuje. Zlom nastává ve chvíli, kdy si ostatní děti začnou jeho řečového projevu všimnout a upozorňovat na něj. Zde je důležitá role pedagoga, který děti taktně upozorní, že není důvod se chlapci/dívce smát, protože za svoji vadu nemůže. Měl by děti vést k tomu, že budou společně pracovat na odstranění jeho problému ve výslovnosti. S dětmi pak provádíme

společná i individuální průpravná cvičení, která napomohou dítěti s handicapem se plynule začlenit do běžného kolektivu a ostatní děti se tím stanou pomocníky při nápravě jeho chybné výslovnosti.

Praktická ukázka

Uvádím příklad jedné vyučovací hodiny v předmětu Český jazyk, kde byla využita skupinová jazyková chvilka. Cílem byla prevence chybné výslovnosti, správná artikulace a navazující dechová, sluchová, grafomotorická cvičení, která se při logopedické prevenci uplatňují. Tato preventivní logopedická cvičení je možné zařazovat v různých obměnách každou jazykovou chvilku. Pokud ovšem logoped hodlá začít vyvozovat u dítěte novou hlásku, musí být předešlá hlásku řádně upevněna a použita bezchybně v běžném řečovém projevu. Dříve nelze novou hlásku vyvozovat.

Kolektivní jazyková chvilka s některými slovními druhy ve 2. třídě

Úvodní motivace

„Dnes si děti opět zahrajeme hry se slovními druhy a začneme říkankou, kterou jsem si pro vás vymyslela.

Byl jeden domeček,

a v něm deset dětiček.

Děti v tričkách barvy duhy,

jsou to naše slovní druhy.“

Práce s říkadlem:

- deklamace textu;
- vytleskávání rytmu.

„Vyndejte si panáčky a položte si je před sebe na lavici. Nyní si budeme hrát se žlutým panáčkem, slovním druhem, kterému říkáme podstatné jméno. Dejte si ho před sebe na lavici.“

Práce s přílohou č. 10: Pracovní list - Panácci slovní druhy (děti je mají vystříhané)

Rozvoj slovní zásoby

„Teď budu potichu říkat panáčkova slova OSOBA, ZVÍŘE, VĚC a ten z vás, na kterého ukážu, řekne STOP. Já řeknu ten název, u kterého jsem skončila a vy budete říkat jednotlivé názvy zvířat, věcí a osob.“

OSOBA: kluk, děda, maminka aj. (děti říkají po lavicích)

VĚC: tužka, míč, stůl ...

ZVÍŘE: hroch, kačena, pes ...

Sluchová hra

„Nyní si dejte před sebe na lavici bílého panáčka - citoslovce. Citoslovce nám vyjadřuje zvuky. Nejprve vám zvuk předvedu já a vy budete hádat, které zvířátko ho dělá nebo jak na něj voláme. Položte si hlavu na lavici a dobře poslouchajte.“

Bú, bú, bú - kráva. Vrr, vrr, vrr - pes. Či, či, či - kočka. Píp, píp, píp - ptáček, kuře. S, s, s - had.
Hú, hú - sova. K, k, k - klapot koně.

Gymnastika mluvidel

„Já teď ukáži obrázek zvířete, pod ním je napsané citoslovce, jak zvíře dělá a my si tento zvuk společně provedeme.“

- práce s obrázky a zvuky (sledujeme správné provedení zvuku a postavení mluvidel).

Obrázky: kočka (či, či), pes (vrr, vrr), had (sss, sss), kuře (píp, píp, píp), kůň (klapot - k, k, k),

kráva (bú, bú), sova (hú, hú).

Práce s přílohami č. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7: Obrázky zvířátek

Dechová cvičení

„My jsme si teď zkusili zvuky zvířat, ale zvuky vydává třeba i vítr. Ukažte mi, jak fouká slaboučký vánek (lehké foukání), silný vítr (delší a silnější proud vzduchu). Když je vám trochu zima, tak si lehounce zahříváme ruce (krátké CH do dlaní), když je nám velká zima zahříváme si ruce delší dobu (dlouhé CHÁÁÁ).“

Analyticko-syntetická cvičení

„Zelený panáček je číslovka, určuje nám počet, pořadí nebo množství. S ním si nyní budeme hrát, když budeme dělit slova na slabiky.“

Hry:

- zatleskej dvakrát, třikrát;
- vymysli podstatné jméno, na které zatleskáš jednou (pes, les), třikrát (ko - čič - ka);
- tvoření zdobnělin a vytleskávání (pej - sek, pej - sá – nek).

Relaxace

„Další panáček, modrý, je neposeda. Je to slovní druh sloveso, ten stále něco dělá. Vezměte si jej do ruky a pojedte ven z lavic. Já budu říkat, co zrovna panáček sloveso dělá a vy mu v tom pomůžete - skáče, leze, běhá, pochoduje, tleská, dupe, pohupuje se atd.“

Orientace na ploše - prostorová orientace

„Rozdám vám pracovní list, na kterém je stůl. Vy si vezmete černého panáčka - slovní druh předložku, a budete jej dávat tam, kam vám řeknu. Dobře poslouchajte:“

a) práce na ploše:

- NA stole (zdůrazním předložku);
- NAD stolem;
- POD stolem;
- vlevo U stolu;
- vpravo U stolu.

b) práce v prostoru:

„Vytvořte si dvojice, jeden si vezme panáčka a bude s ním chodit a dávat ho různě ke kamarádovi ze dvojice:“

- postav se s panáčkem - předložkou ZA spolužáka;
- dej panáčka NAD hlavu spolužáka;
- postav se s panáčkem - předložkou PŘED spolužáka aj.

Práce s pracovním listem č. 8: Stůl a panáček - předložka

Grafomotorická cvičení a cvičení jemné motoriky ruky

„Panáčky si uložíme do malých sáčků a na závěr si pro naše panáčky vyrobíme skládačku - domeček.“

- děti skládají podle diktátu učitelky jednoduchý domeček
- pak si domeček vybarví (sledujeme správné držení pastelky a lehký přítlak)

Práce podle pracovního listu č. 9: Papírová skládačka - Domeček

Závěrečné zhodnocení

„Děti, dnes jste velice pěkně pracovaly, musím vás všechny moc pochválit a za dnešní aktivitu dostáváte všechny do žákovské knížky velkou jedničku.“

Příloha č. 1 - kočka:

či, či, čí

Příloha č. 2 - pes:

VRR, VRR

Příloha č. 3 - had:

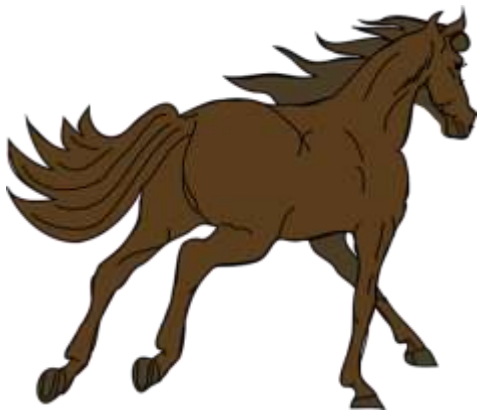
SSS, SSS, S

Příloha č. 4 - kuře:

PÍP, PÍP, PÍP

Příloha č. 5 - kůň:

K, K, K

Příloha č. 6 - kráva:

BÚ, BÚ, BÚ

Příloha č. 7 - sova :

HÚ, HÚ, HÚ

Příloha č. 8: Pracovní list - stůl

Příloha č. 9: Papírová skládačka - Domeček

Příloha č. 10: Pracovní list – Panáčky slovní druhy

Použitý zdroj obrázků

<https://pixabay.com>

